

Asia: VN/35688/2024

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lapsiin liittyvien rikosepäilyjen selvittämisessä avustavista sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköistä

Lausunnonantajan lausunto

Lain nimike

-

1 § Soveltamisala

On tärkeää, että soveltamisala laajenee koskemaan muitakin lapsiin kohdistuvia rikoksia kuin pahoinpitelyrikoksia, esimerkiksi vapaudenriistoa ja ihmiskauppaa. Esimerkiksi lastensuojelun näkökulmasta on tärkeää, että ihmiskauppaepäilyt tulevat mukaan lakiin, koska ihmiskaupparikosepäilyjä tulee lastensuojelun tietoon ja on tärkeää, että ilmiöstä tiedetään enemmän.

2 § Yksikön tehtävät

Esityksessä yksikön tehtäväksi säädettäisiin myös ensivaiheen psykososiaalinen tuki lapselle ja tarvittaessa hänen huoltajilleen sekä tarjota muille lasten kanssa työskenteleville tahoille koulutusta ja neuvontaa siitä, miten toimia, jos näillä herää epäily lapseen kohdistuneesta väkivallasta. Koulutus ja neuvonta sekä konsultaatio ammattilaisille on hyvä keskittää parhaan osaamisen paikkaan eli Oipsy-yksikköön, mutta ensivaiheen tuen osalta Helsinki on kaukana kauemmista hyvinvointialueista antamaan ensivaiheen tukea lapsille ja heidän huoltajilleen. Ei ole tasa-arvoista, että rahoitus tähän tulee vain Oipsy-yksiköille, koska ensivaiheen tukea annetaan käytännössä hyvinvointialueilla esim. Etelä-Karjalassa, josta olisi matkaa Helsinkiin saamaan ensivaiheen tukea, mikä ei olisi lapsiystävällistä palvelua. Ensivaiheen tuen rahoitusta tulee siten suunnata myös hyvinvointialueille korvamerkittynä lapsen hoitamiseen ja esim. koulutukseen traumaosaamisessa alueen ammattilaisille, jotta lasten alueellinen tasa-arvo toteutuisi.

Etelä-Karjalan hyvinvointialue ei kannata esitystä siltä osin kuin ensivaiheen tukea olisi saatavissa vain Helsingissä.

Uutena asiana tuleva yksikköön tuleva tehtävä tuomioistuimen pyynnöstä selvittää lapsen näkemys erityisen vaativissa huoltoriidoissa voi olla hyvä lisä yrittää ratkaista vaikeimpia huoltoriita-asioita, mutta myös huomioida konsultaatio- ja koulutusavun laajemmalle joukolle esim. olosuhdeselvityksiä tekeväälle henkilöstölle Yta-alueen hyvinvointialueilla.

3 § Moniammatillinen asiantuntijaryhmä

Moniammatilliseen asiantuntijaryhmään tulee saada hyvinvointialueen sosiaalihuollon edustaja, joka tuntee hyvin lastensuojelulain ja lastensuojelun palvelut sekä lapsiperhepalvelut kyseisellä alueella.

4 § Oikeus saada ja antaa tietoja

-

5 § Yksikön henkilöstöä sekä toimitiloja ja toimintavälineitä koskevat vaatimukset

-

6 § Työnohjaus

-

7 § Järjestämisvastuu

-

8 § Sopimus ja kustannusten korvaaminen

-

9 § Korvauksen maksaminen

-

10 § Ohjaus, koulutus ja yhteistyö

-

11 § Voimaantulo

-

Esityksen vaikutusarviot

Barnahus-hankkeessa 2019-2025 on ollut mukana hyvinvointialueita, joissa on toiminut Barnahus-hankekoordinaattoreita ns. Lasta-koordinaattoreina, jotka ovat tehneet yhteenvetoja poliisin virka-apupyynnön perusteella lapsen taustatiedoista. Etelä-Karjalan hyvinvointialueella on toiminut Lasta-koordinaattori, joka on tehnyt yhteenvetoja HUS-Yta-alueen ja Etelä-Karjalan hyvinvointialueen välisen alihankintasopimuksen perusteella hyvinvointialueen saadessa rahoituksen hankkeesta. Etelä-Karjalan hyvinvointialueella ei ole tehty yhteenvetoja hyvinvointialueen omin resurssien ja siten esityksen sivulla 29 mainittu resurssin siirto hyvinvointialueelta yksikköön ei vaikuta oikealta tiedolta. Myöskin sivulla 30 mainittu hyvinvointialueen työmäärän vähentyminen yhteenvetojen tekemisen siirtyessä yksikköihin ei ainakin Etelä-Karjalan hyvinvointialueen osalta pidä paikkaansa.

Ennen vuotta 2024 yhteenvetoja teki HUS:in lasten ja nuorten oikeuspsykologian yksikön henkilökunta tilaamalla lapsen kirjauksia Etelä-Karjalan hyvinvointialueelta ja olemalla puhelimitse yhteydessä esim. lastensuojelun työntekijöihin. Etelä-Karjalan hyvinvointialueen Lasta-koordinaattorin tehdessä yhteenvetoja, on hänellä käytössä sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmät sekä vaivaton yhteys työntekijöihin ja tietämys alueen palveluista.

Yhteenvetoja tehdessä suora pääsy tietojärjestelmiin vähensi ajankäyttöä verrattuna tietojen tilaamiseen paperisena sekä etuna oli myös vaivaton yhteys työntekijöihin, koska oikean henkilön tavoittaminen oli vaivatonta saman organisaation sisällä. Esimerkiksi HUS-Yta-alueella on kahdeksan eri hyvinvointialuetta, joilla saattaa olla eri tietojärjestelmät keskenään. Yhteenvetojen tekemisen keskittäminen Oipsy-yksikköön voi aiheuttaa sen, että tiedonhaku voi olla kankeampaa, kun on omaksuttavana eri tietojärjestelmät ja aikaa voi mennä myös lapsen asiassa toimivan henkilön tavoittamiseen enemmän kuin tilanteessa, että yhteenvedot tehtäisiin hyvinvointialueella. Toki mikäli yhteenvedot tehtäisiin hyvinvointialueilla, tulisi rahoitus tulla myös erillisenä valtiolta mutta mahdollisesti Oipsy-yksikön alihankintana. Lapsen edun kannalta on tärkeää, että tiedot saataisiin viiveettömästi poliisille, mikä toteutuisi käytännössä paremmin hyvinvointialueen toimintana yksikön kanssa mahdollisesti tehtävän alihankintasopimuksen avulla. Tehtävä olisi rajattu tietyille/tietyille henkilöille, jotta arkaluontoisten tietojen käsittelijämäärä minimoitaisiin.

Etelä-Karjalan hyvinvointialue ei kannata esitystä edellä esitetyistä syistä ja kiinnittää huomiota virheellisiin vaikutusarvioihin.

Mahdolliset muut kommentitne esitysluonnoksesta

Etelä-Karjalan hyvinvointialue ei näe esitetyn mallin kokonaisuudessaan edistävän tarpeeksi kattavaa ja alueelliset erityiset erityispiirteet huomioivaa käytäntöä. Etelä-Karjalan hyvinvointialue toivoo, että esitystä vielä muutetaan.

Kähkönen Mari
Etelä-Karjalan hyvinvointialue